

گزارش برگزاری سمینار نسخه‌های خطی عربی در ایران

مقدمه

نسخه‌های خطی، عربی ایران به عنوان گنجینه تمام‌نمای تمدن اسلامی، سهم ایرانیان در شکل‌گیری تمدن اسلامی و بیانگر اهتمام ایرانیان به زبان عربی است.

در این راستا، رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دمشق اقدام به برگزاری سمینار «نسخه‌های خطی عربی در ایران» نمود که هم‌زمان با روز جهانی گنجینه و میراث فرهنگی روز شنبه ۲۸/۲/۸۱ طی مراسم ویژه‌ای در سالن اجتماعات کتابخانه ملی اسد افتتاح گردید و جلسات علمی آن روزهای یکشنبه و دوشنبه ۲۹ و ۳۰/۲/۸۱ در سالن اجتماعات رایزنی فرهنگی منعقد شد.

این سمینار اولین همایش از نوع خود در جهان عرب است که برگزار شده و در آن مسایلی همچون:

نحوه استفاده از این میراث گرانبها، جهت ترسیم آینده نهضت علمی و فرهنگی جهان اسلام، بررسی اولویت‌ها در تحقیق نسخه‌های خطی، همکاری علمی بین پژوهشگران عرب و ایرانی، مورد بحث و بررسی قرار گرفتند.

این سمینار با مشارکت سخنران و متخصصانی از سوریه، لبنان، اردن، امارات، سعودی، و ایران برگزار شد و حجت‌الاسلام و المسلمین سید محمود مرعشی نجفی، رئیس کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، و نمایندگانی از کتابخانه مجلس شورای اسلامی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و مرکز نشر میراث مکتوب و همچنین مؤسسه میراث علمی عربی دانشگاه حلب، فرهنگستان زبان و ادبیات عرب سوریه، مؤسسه اهل البیت لاحیاء التراث بیروت، مؤسسه جمعه الماجد امارات و مرکز نسخه‌های خطی دانشگاه ملک سعود ریاض در آن حضور داشتند.

در مراسم افتتاح، آقای علی‌القیم معاون خانم نجوة قصاب حسن وزیر فرهنگ سوریه، دکتر احسان النص معاون فرهنگستان زبان و ادبیات عرب، دکتر علاء الدین لولج رئیس مؤسسه میراث علمی عربی سوریه

وابسته به دانشگاه حلب، دکتر محمد قجه رئیس انجمن میراث فرهنگی العادیات، حجت الاسلام و المسلمین سید محمود مرعشی نجفی رئیس کتابخانه مرحوم آیت الله مرعشی نجفی، دکتر صالح الحجی از بخش نسخه‌های خطی دانشگاه ملک مسعود ریاض، آقای ایرانی مدیر عامل مرکز نشر میراث مکتوب و دکتر محمد علی آذرشب رایزن فرهنگی سخنرانی کردند.

در مراسم افتتاحیه، آقای دکتر مهاجرانی، مشاور محترم رئیس جمهور، حجت‌الاسلام شریعتی، سفير کشورمان در سازمان کنفرانس اسلامی، میهمانان و شخصیت‌های علمی و فرهنگی جهان اسلام شرکت کننده در سمینار گفتگوی تمدن‌ها ایسیسکو در دمشق و جمع کثیری از دوستداران و علاقمندان به فرهنگ و تمدن اسلامی حضور داشتند.

جلسات علمی

جلسات علمی سمینار در رایزنی فرهنگی برگزار شد. در حاشیه آن

نیز نمایشگاهی شامل ۴۰ تابلو از تصاویر نسخه‌های نادر خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی و کتاب‌های فهرست مخطوطات کتابخانه مجلس، کتابخانه ملی، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، کتابخانه آستان قدس رضوی، کتابخانه دانشگاه تهران و نمونه کتاب‌های خطی تحقیق شده ایران در رایزنی برپا شد که مورد استقبال بسیار مراجعین قرار گرفت. اولین روز جلسات علمی سمینار (نسخه‌های خطی عربی در ایران) با سیزده سخنرانی در پنج جلسه صبح و بعد از ظهر یکشنبه ۸۱/۲/۲۹ در سالن اجتماعات رایزنی فرهنگی برگزار شد.

در جلسات صبح و بعد از ظهر، آقایان دکتر پرویز ادکایی، یاد طباع، دکتر جمشید نژاد اول، خیرالله الشریف، یوسف الهادی، دکتر سید محمد باقر حجتی، مأمون الصاغرچی، دکتر حبیب الله عظیمی، علی آل بویه، محمود ارومیه‌چی‌ها، حامد الخفاف، دکتر مهدی محقق و ابوالقاسم امامی سخنرانی کردند.

دومین روز جلسات علمی سمینار با پنج سخنرانی در دو جلسه صبح روز دوشنبه ۳۰/۲/۸۱ برگزار شد و طی آن آقایان دکتر محمد قچه، دکتر محمود ارناووط و دکتر ریاض مراد سخنرانی کردند. علاوه بر سخنرانان، افرادی از کشورهای مختلف در

جلسات علمی به نقد و بررسی سخنرانیها پرداختند که عبارت بودند از آقایان دکتر صالح الحجی از دانشگاه ملک مسعود ریاض، آقای دکتر عوض آقای بسام داغستانی از مؤسسه جمعه الماجد امارات عربی متحده، آقای محمد علی زرگان از معهد میراث علمی عربی حلب و ... پس از پایان جلسات علمی، کمیته انتخاب شده از میان شرکت کنندگان برای تدوین بیانیه پایانی، تشکیل جلسه داد و بر اساس بحثها و پیشنهادات حاضرین در جلسات علمی، بیانیه پایانی را تنظیم کرده و با تشکیل جلسه آخر با حضور همه حاضرین بیانیه به تصویب همگان رسید. **در این بیانیه آمده است:**

۱- رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دمشق نقش حلقه اتصال بین پژوهشگران جهان عرب و مراکز میراث فرهنگی و نسخه‌های خطی در جمهوری اسلامی ایران را ایفا کند و در نخستین گام راهنمای کتابخانه‌های دارای نسخه‌های خطی و مؤسسات ذیربط به میراث فرهنگی در ایران را همراه با تبیین راهها و شیوه‌های دستیابی راحت پژوهشگران عرب به نسخه‌های خطی کتابخانه‌های ایران چاپ نماید.

۲- به معهد المخطوطات العربیه وابسته به اتحادیه عرب پیشنهاد

می‌شود به میراث عربی موجود در کتابخانه‌های ایران به ویژه آنچه که به عربی تدوین شده، و تصویر برداری و فهرست برداری از آنها اهتمام به خرج دهد.

۳- از سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی کنفرانس اسلامی (ایسیسکو) درخواست می‌شود امضای موافقتنامه‌های فرهنگی بین کشورهای اسلامی با تأکید بر هماهنگی همکاری در زمینه‌های میراث فرهنگی و نسخه‌های خطی و تسهیل امور پژوهشگران نسخه‌های خطی برای رسیدن بی‌دردسر و آسان به نیازمندیها را تشویق کند.

۴- ایجاد انجمنی بین المللی برای پژوهشگران و علاقمندان به میراث فرهنگی جهت ساماندهی و عنایت به امور مربوط به میراث.

۵- تشویق همکاری بین مراکز مطالعاتی و مؤسسات تخصصی علمی و مراکز و سازمانهای غیر دولتی مرتبط با میراث فرهنگی به منظور خدمت به طرح احیای میراث عربی، اسلامی و از میان برداشتن موانع و شروط موجود برای تصویر برداری از نسخه‌های خطی.

۶- بهره‌گیری از فن آوری پیشرفته در عالم نسخه‌های خطی و ارائه کلیه فهرستهای نسخه‌های خطی کتابخانه‌ها در شبکه جهانی

اطلاع رسانی (اینترنت) با هدف آسان ساختن بهره‌برداری از آنها. ۷- آگاه سازی نسل جوان امت اسلامی در مورد اهمیت میراث اسلامی و تلاش برای ارائه علوم قدیمه با روشهای ساده و متناسب با استعدادهای ذهنی و فرهنگی نسل جوان.

۸- اهتمام جمهوری اسلامی ایران به میراث مکتوب عربی و حفظ و فهرست برداری آن و برپایی این همایش ایجاد می‌کند مراکز ذیربط در جهان عرب به نسخه خطی فارسی موجود در کتابخانه‌های عربی اهتمام به خرج داده و فهرست برداری نموده و با همکاری مراکز ذیربط ایرانی سمینارهای علمی در مورد آنها برگزار نمایند.

۹- این سمینار فرصت گرانبهایی را برای پژوهشگران عرب فراهم آورد تا با میراث علمی عظیم موجود در کتابخانه‌های ایران آشنا شده و پژوهشگران و محققین عرب را برانگیخت تا به این نقش بزرگ ایران در تمدن اسلامی اهتمام به خرج دهند و برای ایجاد همکاری مشترک عربی - ایرانی به هدف احیای میراث ایران تلاش نمایند.